

חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952

רבדים בחקיקה

משפט פרטי וכלכלה – חיובים – נזיקין – אחריות המדינה

תוכן ענינים

2	Go	פירושים	סעיף 1
2	Go	אחריות המדינה בנזיקין	סעיף 2
2	Go	מעשה בתחום הרשאה חוקית	סעיף 3
2	Go	הוצאת שם רע	סעיף 4
2	Go	פעולה מלחמתית	סעיף 5
2	Go	תביעות בשל פעולות כוחות הביטחון באזור	סעיף 5א
3	Go	תביעות אויב ופעיל או חבר בארגון מחבלים	סעיף 5ב
3	Go	תביעות באזור עימות	סעיף 5ג
4	Go	שינוי תוספות בצו	סעיף 75
4	Go	תבלה שנגרמה בשירות צבאי	סעיף 6
4	Go	מוות שנגרם בשירות צבאי	סעיף 7
4	Go	התיישנות לענין חוקי שיקום	סעיף 7א
4	Go	פטור מאחריות בנזיקים שלוחי המדינה	סעיף 7ב
5	Go	זכות המדינה לשיפוי	סעיף 7ג
5	Go	נכסים מוקנים למדינה	סעיף 8
5	Go	שמירת הוראות חוק מיוחדות	סעיף 9
5	Go	שמירת דינים	סעיף 9א
5	Go	ביטול	סעיף 10
5	Go	תיקון פקודת המשפטים הממשלתיים	סעיף 11

חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952*

1. בחוק זה – פירושים
- “הפקודה” פירושו – פקודת הנזיקים האזרחיים, 1944 ;
“מעשה” – לרבות מחדל ;
“אחריות בנזיקים” פירושו – אחריות לפי הפקודה על מעשה שנעשה לאחר תחילת תקפו של חוק זה ;
“פעולה מלחמתית” – לרבות כל פעולה של לחימה בטרור, במעשי איבה או בהתקוממות, וכן פעולה לשם מניעתם של טרור, מעשי איבה או התקוממות שנעשתה בנסיבות של סיכון לחיים או לגוף.
מונחים אחרים משמעותם כמשמעות הנודעת להם בפקודה.
2. דין המדינה, לענין אחריות בנזיקים, כדין כל גוף מואגד, פרט לאמור להלן בחוק זה.
3. אין המדינה אחראית בנזיקים על מעשה שנעשה בתחום הרשאה חוקית, מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית ; אולם אחראית היא על רשלנות שבמעשה.
4. (בוטל).
5. אין המדינה אחראית בנזיקים על מעשה שנעשה על ידי פעולה מלחמתית של צבא-הגנה לישראל.
- 5א. תובענה נגד המדינה או נגד שלוח של המדינה בשל נזק שנגרם באזור כתוצאה ממעשה שנעשה על ידי צבא הגנה לישראל (בסעיף זה - תובענה) תידון בכפוף להוראות סעיף זה :
- (1) בסעיף זה –
“אזור” - כל אחד מאלה : יהודה והשומרון וחבל עזה ;
“צבא הגנה לישראל” - לרבות כוחות ביטחון אחרים של מדינת ישראל הפועלים באזור ;
- (2) (א) לא ידון בית המשפט בתובענה אלא אם כן הנפגע או אפוטרופסו או אחר מטעמו נתן הודעה בכתב, כפי שייקבע בתקנות, על המעשה נושא התובענה ;
(ב) ההודעה תינתן בתוך 60 ימים מיום המעשה ; ואולם אם מחמת מצב בריאותו של התובע או אפוטרופסו, או מחמת נסיבות מוצדקות אחרות נבצר ממנו לתת את ההודעה בתוך המועד האמור, תינתן ההודעה בתוך 30 ימים מהיום שבו הוסרה המניעה ;
-
- * פורסם ס"ח תשי"ב מס' 109 מיום 21.7.1952 עמ' 339 (ה"ח תשי"ב מס' 108 עמ' 166).
תוקן ס"ח תשכ"ג מס' 384 מיום 9.1.1963 עמ' 27 (ה"ח תשכ"ג מס' 530 עמ' 8) – תיקון מס' 1.
ס"ח תשל"ב מס' 663 מיום 27.7.1972 עמ' 134 (ה"ח תשל"א מס' 945 עמ' 240) – תיקון מס' 2.
ס"ח תשמ"ט מס' 1269 מיום 8.3.1989 עמ' 16 (ה"ח תשמ"ה מס' 1715 עמ' 118) – תיקון מס' 3.
ס"ח תשס"ב מס' 1862 מיום 1.8.2002 עמ' 514 (ה"ח תשנ"ו מס' 2645 עמ' 497) – תיקון מס' 4 ; ר' סעיף 4 לענין תחילה, תחולה והוראות מעבר.
ס"ח תשס"ד מס' 1920 מיום 18.1.2004 עמ' 92 (ה"ח הממשלה תשס"ד מס' 64 עמ' 52) – תיקון מס' 5 בסעיף 20 לחוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2004 (תיקוני חקיקה), תשס"ד-2004 ; תחילתו בקביעת שר האוצר ושר התקשורת בצו והתיקון יוכנס בגוף הטקסט באותו מועד.
ס"ח תשס"ה מס' 2026 מיום 10.8.2005 עמ' 952 (ה"ח הממשלה תשס"ה מס' 6 עמ' 134) – תיקון מס' 6 בסעיף 6 לחוק לתיקון פקודת הנזיקין (מס' 10), תשס"ה-2005 ; תחילתו שישה חודשים מיום פרסומו ור' סעיף 7 לענין תחולה.
ס"ח תשס"ה מס' 2026 מיום 10.8.2005 עמ' 953 (ה"ח תשס"ב מס' 3173 עמ' 892) – תיקון מס' 7 ; ר' סעיפים 3, 4 לענין תחולה והתקנת תקנות.

(ג) נפטר הנפגע ולא ניתנה הודעה בעודו בחיים, וטרם חלף המועד למתן הודעה לפי סעיף קטן (ב), תינתן ההודעה על ידי התלויים בו או על ידי עיזבונו, או על ידי אחר מטעמם בתוך 60 ימים מיום פטירתו;

(ד) על אף האמור בפסקה זו, רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לדון בתובענה בשל מעשה שהודעה עליו לא נמסרה במועד;

(3)¹ לא ידון בית המשפט בתובענה שהוגשה לאחר שחלפו שנתיים מיום המעשה נושא התובענה, ואולם רשאי בית המשפט, אם שוכנע כי לא היתה בידי התובע אפשרות סבירה להגיש את תביעתו בתוך התקופה האמורה, להאריך את התקופה בתקופה נוספת שלא תעלה על שנה אחת; היה התובע קטין ביום המעשה, תקופת ההארכה כאמור לא תעלה על שלוש שנים;

(4) הוראות סעיפים 38 ו-41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] לא יחולו בדיון בתובענה, ואולם רשאי בית המשפט לקבוע כי יחולו הוראות סעיפים אלה אם מצא כי הדבר מוצדק בנסיבות הענין ומטעמים שיירשמו;

(5) נוכח בית המשפט כי נשללה מהמדינה הזדמנות הוגנת להתגונן בתובענה כתוצאה מכך שהמועצה הפלשתינית אינה מקיימת את ההוראות בדבר עזרה משפטית בהתאם להסכם, רשאי הוא, לאחר שנתן לצדדים הזדמנות לטעון את טענותיהם לענין זה, לדחות את התובענה; בפסקה זו, "ההסכם" - כהגדרתו בחוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ח-1967; "המועצה הפלשתינית", כהגדרת "המועצה" בחוק האמור;

(6) שר הביטחון ממונה על ביצוע סעיף זה והוא רשאי, בהתייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

5ב. (א) על אף האמור בכל דין, אין המדינה אחראית בנזיקים לנזק שנגרם למי שמפורט בפסקאות (1), (2) או (3), למעט לנזק שנגרם בסוגי תביעות או לסוגי תובעים כאמור בתוספת הראשונה –

תביעות אויב ופעיל או חבר בארגון מחבלים (תיקון מס' 7) תשס"ה-2005

(1) נתין של מדינה שהיא אויב, אלא אם כן הוא שוהה כדין בישראל;

(2) פעיל או חבר בארגון מחבלים;

(3) מי שניזוק בעת שפעל בשליחותו או מטעמו של נתין מדינת אויב, חבר או פעיל בארגון מחבלים.

(ב) בסעיף זה –

"אויב" ו"ארגון מחבלים" – כהגדרתם בסעיף 91 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;

"המדינה" – לרבות רשות, גוף או אדם הפועלים מטעמה.

5ג. (א) על אף האמור בכל דין, אין המדינה אחראית בנזיקים לנזק שנגרם באזור עימות בשל מעשה שביצעו כוחות הביטחון, למעט נזק שנגרם בסוגי תביעות או לסוגי תובעים כאמור בתוספת השניה.

תביעות באזור עימות (תיקון מס' 7) תשס"ה-2005

(ב) (1) שר הביטחון ימנה ועדה, אשר תוסמך לאשר, לפני משורת הדין, בנסיבות מיוחדות, תשלום לפונה אשר סעיף קטן (א) חל עליו ולקבוע את שיעורו (בסעיף קטן זה – הוועדה);

(2) חברי הוועדה יהיו:

(1) עורך דין הכשיר להתמנות שופט מחוזי, והוא יהיה היושב ראש; שר הביטחון ימנה את היושב ראש בהתייעצות עם שר המשפטים;

(2) נציג משרד הביטחון;

(3) נציג משרד המשפטים;

¹ לענין תובענה שעילתה מעשה שאירע לפני תחילתו של תיקון מס' 4 וטרם התיישנה יימנו המועדים האמורים בפסקה זו מיום תחילתו של התיקון, ובלבד שבכל מקרה לא תעלה תקופת ההתיישנות על תקופת ההתיישנות שחלה לפי הדין ביום המעשה.

(3) שר הביטחון, בהתייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יקבע את תנאי הסף להגשת בקשה לוועדה, את אופן הגשת הבקשה, את סדרי עבודת הוועדה וכן את אמות המידה לתשלום לפנים משורת הדין.

(ג) שר הביטחון רשאי להכריז על שטח כעל אזור עימות; הכריז השר כאמור, יקבע בהכרזה את גבולות אזור העימות ואת התקופה שלגביה חלה ההכרזה; הודעה על ההכרזה תפורסם ברשומות.²

(ד) ניתנה הודעה בכתב לפי סעיף 5א(2) (בסעיף זה – הודעה בכתב) יחולו הוראות אלה:

(1) הכריז שר הביטחון על השטח שבו נגרם הנזק כעל אזור עימות – תובא ההכרזה לידיעת מי שהגיש את ההודעה בכתב בתוך 30 ימים מיום שהתקבלה במשרד הביטחון ההודעה בכתב;

(2) לא הכריז שר הביטחון על השטח שבו נגרם הנזק כעל אזור עימות – רשאי הוא, בתוך 90 ימים מיום קבלת ההודעה בכתב, להכריז על השטח כעל אזור עימות; הכריז כאמור יביא את דבר ההכרזה לידיעת מי שהגיש את ההודעה בכתב בתוך תקופת 90 הימים האמורה; הכריז שר הביטחון על השטח כאמור לאחר תום תקופת 90 הימים האמורה, רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שירשמו, לקבל טענה שהנזק נושא ההודעה בכתב נגרם באזור עימות;

(3) אין באי הבאת ההכרזה על שטח כאזור עימות למי שנתן הודעה בכתב, כאמור בפסקאות (1) ו-(2), כדי לפגוע בתוקפה של הכרזה לפי סעיף קטן (ג);

(4) שר הביטחון בהתייעצות עם שר המשפטים יקבע את אופן הבאת ההכרזה על שטח כאזור עימות למי שנתן הודעה בכתב.

(ה) בסעיף זה –

“אזור עימות” – אזור מחוץ לשטח מדינת ישראל ששר הביטחון הכריז לגביו כאמור בסעיף קטן (ג), שכוחות הביטחון פעלו או שהו באזור במסגרת העימות;

“המדינה” – לרבות רשות, גוף או אדם הפועלים מטעמה;

“עימות” – מצב דברים שבו מתרחש אירוע או מתרחשים אירועים בעלי אופי צבאי בין כוחות הביטחון לבין גורמים סדירים או בלתי סדירים העוינים לישראל או מצב דברים שבו מתבצעות פעולות איבה של ארגון עויין לישראל.

5ד. שר הביטחון, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות בצו את התוספת הראשונה והתוספת השנייה.

שינוי תוספות בצו (תיקון מס' 7) תשס"ה-2005

6. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על חבלה שנחבל אדם ועל מחלה או החמרת מחלה שנגרמו לו בתקופת שירותו הצבאי עקב שירותו הצבאי.

תבלה שנגרמה בשירות צבאי (תיקון מס' 2) תשל"ב-1972

(ב) “שירות צבאי”, בסעיף זה, פירושו כבחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תש"ט-1949.

7. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו של אדם שבא כתוצאה מחבלה שנחבל או ממחלה או מהחמרת מחלה שנגרמו לו בתקופת שירותו הצבאי עקב שירותו הצבאי.

מוות שנגרם בשירות צבאי (תיקון מס' 2) תשל"ב-1972

(ב) “שירות צבאי” בסעיף זה, פירושו כבחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י-1950.

7א. הוגשה תובענה בנזיקין נגד המדינה ונדחתה מכוח הסעיפים 6 או 7, תסתיים תקופת ההתיישנות להגשת בקשות להענקות ותגמולים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 [נוסח משולב] וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י-1950, במועד הקבוע בהם או בתום ששה חדשים מיום מתן פסק הדין שאין עליו ערעור עוד, הכל לפי המועד המאוחר יותר, ובלבד שהתובענה בנזיקין הוגשה לא יאוחר משנה לאחר תום תקופת ההתיישנות הקבועה באותם חוקים.

התיישנות לענין חוקי שיקום (תיקון מס' 1) תשמ"ג-1963

7ב. (א) בנסיבות שבהן אין המדינה אחראית בנזיקים לפי אחד הסעיפים 5 עד 7, יהא פטור מאחריות כאמור גם מי שבגללו היתה המדינה אחראית בנזיקים אילולא הסעיפים האמורים.

פטור מאחריות בנזיקים שלוחי המדינה (תיקון מס' 3) תשמ"ט-1989

² ר' "פ תשס"ו מס' 5492 מיום 9.2.2006 עמ' 1658, "פ תשס"ו מס' 5493 מיום 12.2.2006 עמ' 1842.

(ב) סעיף זה יחול אף לגבי מעשה או מחדל שנעשו לפני יום תחילתו, ואולם אין בו כדי לפגוע בפסק דין סופי שניתן לפני היום האמור.

7ג. אין בהוראות סעיף 7ב כדי לפגוע בזכותה של המדינה לשיפוי ממי שהיה חייב בו אילולא ההוראות האמורות.

זכות המדינה לשיפוי (תיקון מס' 3) תשמ"ט-1989

8. אין המדינה אחראית בנזיקים בתורת בעלת נכס שהוקנה לה מכוח החוק בלבד, כל עוד לא קנתה אחיזה בנכס.

נכסים מוקנים למדינה

9. האמור בחוק זה אינו פוגע בכל הוראה שבחיקוק מן החיקוקים המנויים להלן, הקובעת, המגבילה או השוללת את אחריות המדינה או מוסדותיה:

שמירת הוראות חוק מיוחדות

(1) פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין);

(2) פקודת בתי הדואר;

(3) פקודת מסילות הברזל הממשלתיות, 1936;

(4) חוק נכסי נפקדים, תשי"א-1950;

(5) חוק נכסי גרמנים, תשי"א-1950;

(6) (נמחקה).

(תיקון מס' 5) תשמ"ד-2004

9א. אין בהוראות סעיפים 5ב ו-5ג כדי לגרוע מכל הגנה, חסינות או פטור, הנתונה למדינת ישראל על פי כל דין.

שמירת דינים (תיקון מס' 7) תשמ"ה-2005

10. סעיף 4(1) לפקודה - בטל.

ביטול

11. פקודת המשפטים הממשלתיים, תתוקן כך:

תיקון פקודת המשפטים הממשלתיים

בסעיף 3, בסעיף קטן (1) -

(1) בפסקה (ג), במקום הנקודה שבסופה יבוא פסיק ואחריו "או";

(2) תיווסף פסקה זו:

"(ד) נזיקים אזרחיים".

תוספת ראשונה

(תיקון מס' 7) תשמ"ה-2005

(סעיף 5בא))

תביעה שעילתה נזק שנגרם לאדם כאמור בסעיף 5בא) בעת שהיה מצוי במשמורת של מדינת ישראל כעצור או כאסיר ואשר לאחר שהותו במשמורת לא חזר להיות פעיל או חבר בארגון מחבלים או לפעול מטעמו או בשליחותו של מי מהם.

תוספת שנייה

(תיקון מס' 7) תשמ"ה-2005

(סעיף 5גא))

1. תביעה שעילתה נזק שנגרם בשל מעשה שביצע המשרת בכוחות הביטחון, ובלבד שהורשע בעבירה בשל אותו מעשה בפסק דין חלוט בבית דין צבאי או בבית משפט בישראל; לענין זה, "עבירה" - למעט עבירה מסוג העבירות של אחריות קפידה, כמשמעותה בסעיף 22 בחוק העונשין, התשל"ז-1977; בתביעות לפי סעיף קטן זה, לענין תקופת ההתיישנות להגשת תובענה, כאמור בסעיף 5א(3), יום המעשה נושא התובענה - היום שבו פסק הדין נעשה חלוט.

2. תביעה שעילתה נזק שנגרם באזור עימות למי שהיה מצוי במשמורת של מדינת ישראל כעצור או כאסיר ואשר לאחר שהותו במשמורת לא חזר להיות פעיל או חבר בארגון מחבלים או לפעול מטעמו או בשליחותו של מי מהם.

3. תביעה שעילתה מעשה של המינהל האזרחי, כהגדרתו בחוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1994, או מעשה של מינהלת הממשל, התיאום והקישור, ובלבד שהמעשה נעשה שלא במסגרת עימות.

4. תאונת דרכים כמשמעותה בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, שבה מעורב רכב של כוחות הביטחון אשר מספר הרישוי שלו או זהותו של מי שנהג בו בעת התאונה ידועים, זולת אם התאונה אירעה אגב פעילות מבצעית של הרכב או פעילות עוינת של הנפגע נגד המדינה או נגד אוכלוסייה אזרחית.
5. נזקי רכוש שנגרמו לרכב עקב תאונת דרכים כמשמעותה בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, אף אם לא נגרם באותה תאונת דרכים נזק גוף, ובלבד שהתקיימו שאר התנאים הקבועים בסעיף 4 בתוספת זו.

חיים כהן
שר המשפטים

דוד בן-גוריון
ראש הממשלה

יוסף שפרינצק
יושב ראש הכנסת
ממלא מקום נשיא המדינה